

Myrinia 11:2 - 2001 innehåll

- 1 Mossglimtar från Sydafrika. Kristoffer Hylander.
- 6 Sigfrid Arnell – personliga hågkomster. Gillis Een.
- 11 Sigfrid Arnells insatser för kännedomen om levermossorna i Sydafrika. S.M. Perold.
- 12 *Plagiothecium latebricola* (alsidenmossa) på väg norrut? Kristoffer Hylander.
- 14 Drömmen om mossor. Bengt Oldhammer
- 16 *Anomodon viticulosus* (grov baronmossa) med kapslar på Kinnekulle. Johan Dahlberg
- 18 Bryologiska Notiser 8. Niklas Lönnell.
- 22 Ny litteratur. Lars Hedenäs och Irene Bisang.
- 26 Ny adress till hemsidan! <http://www.sbf.c.se/MV/>
- 26 Upprop! Om stereolupp.
- 27 Vårexkursion och workshop i akrokarpa bladmossornas tecken 2002
- 28 Aktuella aktiviteter
- 28 Kallelse till Mossornas Vänners Årsmöte 2002
- 29 Smålandsexkursion tillsammans med Nordisk Bryologisk Förening
- 31 Mossornas Vänners försäljning
- 32 Protokoll fört vid föreningen Mossornas Vänners årsmöte i Håverud den 5 maj 2001

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET

2002 -03- 2 6

LUND

Myrinia

pu
S 419

Föreningen Mossornas Vänners tidskrift

Volym 11 - nr 2 - 2001

MYRINIA är Mossornas Vänners tidskrift. Mossornas Vänner är en förening som har som målsättning att hålla kontakten mellan och främja mosskännedomen bland mossintresserade, såväl amatörer som yrkesaktiva. Detta sker, förutom via MYRINIA, genom nationella och regionala exkursioner, studiecirkel och bestämningsservice m.m.

Medlemskap i föreningen, vilket inkluderar MYRINIA, kostar 70 kr. Familjemedlemmar (erhåller ej MYRINIA) betalar 10 kr. Utländska medlemmar betalar 120 kr p.g.a. de höga bankkostnaderna. Beloppet sätts in på postgiro 13 37 88-0 (Mossornas Vänner).

Vill du ha kontakt med andra mossintresserade? Visst vill du det! Tag i så fall kontakt med någon i Mossornas Vänners styrelse, se till höger.

Myrinia
Föreningen Mossornas Vänners
tidskrift

ISSN 1102 - 4194
Upplaga: 250 exemplar
Ansvarig utgivare: Henrik Weibull

Ordförande: Henrik Weibull,
Torstuna Hyvlinge, 740 83 Fjärd-
hundra, tel 0171-41 22 50,
h.weibull@telia.com

Vice ordförande: Helena Gralén,
Bruksgatan 5, 553 33 Jönköping,
036-30 21 01,
helena.gralen@telia.com

Sekreterare: Olle Holst,
Uardavägen B:105, 224 71 Lund,
046-12 07 08, Olle.Holst@djingis.se

Kassör: Karin Wiklund,
Dalby Hässle, 755 91 Uppsala,
018-38 22 37,
Karin.Wiklund@ebc.uu.se

Exkursionssekreterare: Geir Løe,
Rackarbergsgatan 42:230,
752 32 Uppsala, 018-50 00 44,
geir.loe@ebc.uu.se

Hemsideansvarig: Niklas Lönnell,
Pontonjärg. 49, 112 37 Stockholm,
08-654 81 29,
niklas.lonnell@telia.com

Försäljningsansvarig: Niklas
Bengtsson, August Södermans väg 4,
756 49 Uppsala, 018-40 10 05
niclas.bengtsson@telia.com

Ledamot: Kristoffer Hylander,
Älvans väg 83, 907 50 Umeå,
090-71 93 10,
kristoffer.hylander@irrblosset.se

Mossglimtar från Sydafrika

Kristoffer Hylander, Älvans väg 83, 907 50 Umeå,
kristoffer.hylander@eg.umu.se

I had the opportunity to visit South Africa for a period of four months 2000-2001. Here I give a personal glimpse of how it can be for a bryologist from Sweden to meet a new flora. Many genera are the same as in Europe and there is at least some bryological literature, both modern and old. The task of surveying forest bryophytes is thus not invincible. Difficulties arise where the literature fails and the nomenclature is a mishmash of different names. In this paper I also give some examples of which genera that are in common with genera in Sweden, and which families and genera that were new to me. The pattern of bryophyte occurrence in forests and fynbos is discussed briefly and the available literature is commented.

Jonkershok, Sydafrika. Foto Kristoffer Hylander.

Nu skall vi se vad det här kan vara? Det ser ut som en *Bazzania*. (Det visade sig stämma bra in på *Bazzania nitida*, den ena av två "Bazzanior" tidigare känd från Kap-provinsen.) Här nere i bäckkanten växer en *Fissidens* det är ju helt klart! Men jag såg ju i floran att de var många och fickmossorna brukar ju inte vara så lätta. (Under mikroskopet med Magills flora (Magill 1981) uppslagen bredvid: ej pytteliten – bladceller ej väldigt tunnväggiga och halvgenomskinliga – ingen kantlist – bladskivan med dubbla celler. Det ger *Fissidens fascicularis* – jaha det gick ju ganska lätt). Nu skall vi se vad det är som växer på det här blocket. Det ser ut som en *Lejeunea cavifolia* ungefär. (Hoppas, det finns visst 54 arter i familjen Lejeuneaceae i Sydafrika och de flesta är kända från Kap-provinsen. Om man utgår från att det är en *Lejeunea* kom-

mer man direkt till *L. ecklonii* i Arnell (1963). Men vad säger att det inte är en *Ciliolejeunea capensis* eller *Taxilejeunea vallis-gratie*? Och vad är *Lejeunea villaumei* som står i checklistan och *L. eckloniana* är det samma sak som *L. ecklonii*? Det borde det väl vara? Namnskicket i Arnells flora (Arnell 1963) verkar vara delvis förlegat och stämmer inte med checklistan (Perold & van Rooy 1993). Det hela redde till slut ut sig bra när jag hittade en artikel av E.W. Jones (Jones 1974). Synd att han inte lever längre, då hade jag frågat om han kunde titta på en och annan *Lejeunea*-kollekt för att bekräfta mina bestämningar. Den här arten är så vitt jag förstår i alla fall en tydlig *L. eckloniana*. **Den här pleurokarpen borde inte vara så svår att få ett namn på, med så tydligt och speciellt förgreningsmönster. Den är ju så vanlig också, både på block och på trädbaser.** (Det var knepigare än väntat - inget passar riktigt bra.) Det som verkar ganska bra i Sims flora från 1926 blir förvirrat när jag tittar i herbariet (Bulus herbarium på University of Cape Town). Mycket av det som ligger under *Rhynchostegiella zeyeri* är förvisso samma sak som jag har hittat, men är typmaterialet (som råkar finnas här) verkligen det? Kanske, kanske inte, men är det verkligen en art ur familjen Brachytheciaceae över huvudet eller är det istället en *Isothecium*?

Ja, varför inte, men det finns ingen sådan beskriven från Sydafrika...

Ja, så här kan det gå till när en nordbo kommer till Sydafrika för att bryologisera. Jag fick möjlighet att besöka Botaniska institutionen på University of Cape Town (ett av två universitet i Kapstaden) från oktober 2000 till februari 2001. Under denna tid gjorde jag en studie på artrikedomsmonster av mossor i skogar. Det finns inte så mycket skog runt Kapstaden. Den dominerande vegetationstypen är fynbos som är en typ av buskmark, mycket artrik på kärlväxter. I raviner på bergssluttningarna finns dock ofta smala stråk av skog som brukar klara sig när fynbosen brinner med 5 till 40 års intervall. I dessa skogsfragment inventerade jag mossor i provytor om 10x20 meter. Jag blev förvånad över artrikedomen. På Taffelberget som ligger precis vid Kapstaden hittade jag i genomsnitt 47 mossarter per provyta, vilket är ungefär det samma som jag är van vid från bäckskogar i Medelpad. På andra sätt är dock skillnaderna stora. På Taffelberget fanns de flesta arter på block eller som epifyter, medan i Medelpad var det viktigaste substratet fuktig mark följt av block. Epifyterna i en norrländsk barrskog är ju inte så många! På marken i skogarna på Taffelberget fanns inte så många mossor. På enstaka platser där man hade blottad störd mineraljord kunde

dock ett par *Fissidens*-arter täcka stora ytor. Som kuriosas kan nämnas att den vanligaste av dessa kan vara en obeskriven art. I varje fall finns den inte i flororna eller checklistan. Den kan ju dock vara beskriven från något annat Afrikanskt land eller någon annan kontinent.

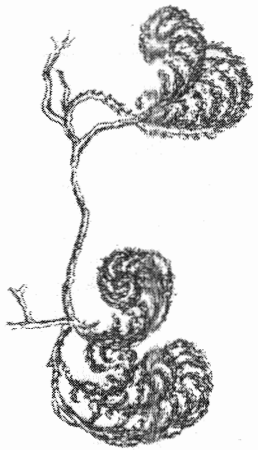
En bryolog från Norden känner sig mer hemma med mossorna i Kapstaden än en kärlväxtbotanist med blommorna. Många familjer och även släkten är desamma som vi är vana vid: *Riccardia*, *Metzgeria*, *Radula*, *Frullania*, *Lejeunea*, *Plagiochila*, *Chiloscyphus*, *Jamesoniella*, *Fissi-*

dens, *Campylopus*, *Tortula*, *Racomitrium*, *Bryum*, *Philonotis*, *Orthotrichum*, *Brachythecium*, *Plagiothecium* och *Hypnum* för att nämna några. Arterna är i de allra flesta fall dock andra än våra. Vanliga arter ur familjer som vi inte har i Sverige är t.ex. *Hypodontium pomiforme* och *Syrrophodon gaudichaudii* i familjen Calymperaceae. *Hypodontium* är ett endemiskt släkte för södra Afrika och liknar i fält en stor kuddbildande *Tortella* med hopskruvade blad. Andra specialitéer är t.ex. *Wardia hygrometrica* som är enda arten i familjen Wardiaceae. Den är endemisk för sydvästra delen av Kap-provinsen. Man

Taffelberget, Sydafrika. Foto Kristoffer Hylander.

hittar *Wardia* framförallt på block i bäckar och lite större vattendrag och den liknar lite en *Fontinalis*-art. I Sverige är vi ju inte så välförsedda med arter ur familjen Hookeriaceae. I Sydafrika finns åtta stycken ur lika många släkten varav jag hittade fyra på Taffelberget. Bland pleurokarperna är arter ur familjen Sematophyllaceae vanliga. *Sematophyllum brachycarpum* växer som epifyt, *S. caespitosum* och *S. gueinzii* är vanliga på block i bäckar medan *S. dregii* finns överallt på död ved och torrare block. Bland levermossorna är familjen Lejeuneaceae spännande med många små saker i släkten som *Taxilejeunea*, *Leucolejeunea*, *Microlejeunea*, *Drepanolejeunea*, *Aphanolejeunea* m.fl.

Bladmossan *Leptodon smithii* växer epifytiskt i Medelhavsområdet likaväl som i Sydafrika. När den är torr rullar skotten ihop sig på karakteristiskt vis.

Jag vet inte så mycket om mossfloran utanför skogarna, men i fynbos så är mossorna (åtminstone de fleråriga arterna) mycket fläckvis förekommande. Speciellt gäller detta låglandsfynbos. Uppe på höga berg ökar täckningsgraden av mossor både på marken och på block. Det finns även en del epifyter på buskarna. Det är ofta arter ur familjen Orthothrichaceae såsom *Orthotrichum subexsertum*, *Macrocoma tenue* och *Ulotia ecklonii*. *Ulotia ecklonii* är den enda Ulotan som är känd från Sydafrika. Den är endemisk och endast känd från Taffelberget och bergen öster därom. På marken i fynbos på höga altituder är *Campylopus*-arter vanliga. En ny bekantskap som är vanlig på fuktiga hållar och lod-tytor är *Rhacocarpus purpurascens* i familjen Hedwigiaceae. Den har många tydliga karaktärer såsom starkt knottriga långsmala celler, lång påsatt bladspets och en tydlig grupp av rödaktiga tunnväggiga bashörnsceller. Ett spännande fält där det säkert finns mycket att upptäcka är de kortlivade arterna som man bara hittar på vintern då det är kallare och fuktigare. I släktet *Riccia* är 43 arter kända från Kapprovinsen, men få har tittat på de efemära bladmossorna.

När det gäller bestämmningslitteratur finns framförallt följande att tillgå: Tre band av fyra har kommit ut för bladmossor (Magill 1981, 1987, Magill

& van Rooy 1998) och dessa är förstås mycket användbara. För pleurokarperna har man bara en flora från tidigt 1900-tal att tillgå (Sim 1923). I kombination med den moderna checklistan och herbariematerial är det möjligt att bestämma en hel del. När det gäller levermossor finns ett modernt band om Marchantiidae (Perold 1999) och förhoppningsvis kommer flera i framtiden. Så länge får man hålla till godo med Arnell (1963). Denna flora fungerar ganska bra för många släkten, men betydligt sämre för andra.

Det finns en modern checklista över Sydafrika som är ett bra hjälpmedel när man vill reda ut namnbyten och få en överblick över vad som är känt från landet och de olika provinserna (Perold & van Rooy 1993). Via Tropical Bryology Group i British Bryological Society (<http://www.rbge.org.uk/bbs/tbg.htm>) kan man också ladda hem en nyare checklista över alla Afrikas bladmossor med angivelse för vilka länder de olika arterna är kända ifrån.

Artbestämning är väldigt tidsödande utan bra litteratur. Därför är nog Sydafrika det land i Afrika där man som nybörjare kommer fortast framåt eftersom det finns en hel del bestämmningslitteratur. Innan det sista bandet av bladmossor kommer ut kommer dock pleurokarperna vara knepiga och vissa släkten av levermossorna är mycket

svåra. Jag har t.ex. inte blivit klok på vad jag skall kalla de arter jag hittat i släktena *Riccardia*, *Plagiochila* och *Radula*. Jämfört med t.ex. Sverige är kunskapen om vilka arter som finns och vilken utbredning de har mycket bristfällig. Även en nybörjare kan bidra med en hel del. Åk dit, samla och dela med dig av vad du hittat! (Glöm dock inte att det kan behövas tillstånd för att samla mossor!)

Referenser

- Arnell, S. 1963. *Hepaticae of South Africa*. Stockholm.
- Jones, E.W. 1974. African Hepatics XXVI. The *Lejeunea eckloniana* complex. *Journal of Bryology* 8: 77–91.
- Magill, R.E. 1981. Bryophyta, Part 1. Mosses, Fasc. 1. Sphagnaceae - Grimmiaceae. In Leistner, O.A. (ed.) *Flora of southern Africa*. Bot. Research Institute, Pretoria.
- Magill, R.E. 1987. Bryophyta, Part 1. Mosses, Fasc. 2. Gigaspermaceae - Bartramaceae. In Leistner, O.A. (ed.) *Flora of southern Africa*. Bot. Research Institute, Pretoria.
- Magill, R.E. & van Rooy, J. 1998. Bryophyta, Part 1. Mosses, Fasc. 3. Eropodiaceae-Hookeriaceae. In Leistner, O.A. (ed.) *Flora of southern Africa*. Bot. Research Institute, Pretoria.
- Perold, S.M. 1999. Hepatophyta, Part 1: Marchantiopsida, Fasc. 1 Marchantiidae. In Leistner, O.A. (ed.) *Flora of southern Africa*. Bot. Research Institute, Pretoria.
- Perold, S.M. & J. Van Rooy. 1993. Bryophyta. In *Plants of Southern Africa: names and distribution. Memoirs of the Botanical Survey of South Africa* 62: 4–46.
- Sim, T.R. 1923. The Bryophyta of South Africa. *Trans. Roy. Soc. S. Afr.* 15.

Sigfrid Arnell – personliga hågkomster

Gillis Een, avdelningen för kryptogambotani,
Naturhistoriska riksmuseet, Box 50007, 104 05
Stockholm, gillis.een@nrm.se [Översatt av Niklas
Lönnell]

Personal recollections of the Swedish bryologist Sigfrid Arnell – A friend and fellow bryologist. This text is a part of a paper already published in English by National Botanical Institute, South Africa in Bothalia (Een & Perold 2000).

Sigfrid Arnell var andra generationens bryolog. Hans far Hampus Wilhelm Arnell, 1848-1932, var en yrkesverksam botanist och lärare, medan Sigfrid var läkare och amatörbotanist. Han hade inte bara ärvt sitt levermossintresse från sin far, utan även ett gammalt mikroskop som han använde hela sitt liv. Jag minns att jag såg det i hans arbetsrum. Det var en gammaldags monokulär modell i mässing.

Den första gången jag träffade Sigfrid Arnell var ganska speciell. Det var sommaren 1954 och jag botaniserade i Abiskotrakten tillsammans med Herman Persson och William Steere. Tidigt en morgon dök Sigfrid och Olle Mårtensson upp utanför hotellet. De hade varit ute hela natten för att bestiga Nissontjärro under den svala delen av dygnet, vilket kan vara klokt så långt norr om polcirkeln där solen aldrig går ned på sommaren. De hade le-

Sigfrid Arnell på stranden av Mavasjaure när han och Gillis Een hade kommit tillbaka till samernas läger för att lämna tillbaka båten. Fotografiet taget 1960 av Gillis Een.

tat efter den arktiskt-alpina *Scapania kaurinii* och de hade hittat den i rikliga mängder liksom även *Scapania spitsbergensis*. Sigfrid gav mig kollekt av båda arterna, vilka kom att utgöra ett värdefullt bidrag till min privata referenssamling av mossor. Dagen före hade jag insamlat *Arnellia fennica* nedanför hotellet, ett släkte som är döpt efter Sigfrids far H.W. Arnell.

1960, när Sigfrid vid 65 års ålder pensionerade sig från sitt arbete som läkare, blev vi nära grannar genom att han flyttade till Bromma utanför Stockholm, bara ett stenkast från där jag bodde. Vi möttes ganska ofta, då jag rådfrågade honom rörande skandinaviska levermossor. Efter en tid gjorde vi gemensamma utflykter. Bland annat företog vi tillsammans två längre botaniska resor: en mot polcirkeln och en mot kräftans vändkrets.

Vår första gemensamma resa gjordes på sommaren 1960 till Pite Lappmark, Arjeplog socken, trakten av Mavasjaure. Jag hade varit där tidigare tillsammans med Per Olov Nyman. Under förberedelserna inför resan reste vi Sigfrids gamla tält på gräsmattan utanför hans hus, vilket drog till sig viss uppmärksamhet i grannskapet, men vi fick i alla fall reda på att det fortfarande gick att använda. Sigfrids fru kallade oss pojkscouts som aldrig hade blivit vuxna.

Vårt bagage var mycket tungt och vi var inte intresserade att gå så långt, varför vi flög upp med ett taxiflygplan och landade på sjön Mavasjaure. På plats i samevistet hyrde vi en roddbåt. Att använda taxiflyg var ganska ovanligt i Sverige vid denna tid, men gjorde att vi bekvämt kom till ett område där få botanister hade varit före oss.

Sigfrid var mycket aktiv i fält och alltid slätrakad, även under de primitiva förhållanden som under denna resa. Han propsade på att ro medan jag öste båten. Han vadade genom myrar och besatt berg. Han hade glasögon med två par linser. Ett par kunde vikas upp eller ned för att ändra synskärpeavståndet. Han var en kräsen samlare och undvek alla vanliga arter.

1960 var ett lämmelår i de svenska fjällen. De små gnagarna sprang överallt. När vi mötte dem på en renstig satte de sig på bakbenen och skällde på oss och väntade sig tydligen att vi skulle lämna stigen och släppa fram dem. Sigfrid, som var en godhjärtad man, hade problem varje gång vi skulle slå upp tältet, eftersom han inte ville skada dem eller blockera deras passager. Lämlarna började vandra och försökte även simma över sjön Mavasjaure. Tusentals av dem dog i det kalla vattnet och flöt iland där deras kroppar på vissa platser bildade låga åsar.

Den andra resan gick till Egypten i december 1961. Under Vivi Täckholms ledning samlade vi i öknen och på Nilens stränder, som då fortfarande svämmade över varje år. Sigfrid var lika hemma i alla dessa mycket kontrasterande miljöer som i fjällen, vilket visar hans stora spännvidd.

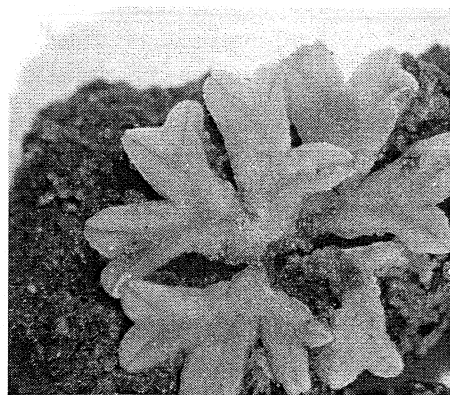
Under de första två veckorna åkte vi runt på sightseeing. Vivi Täckholm visade oss runt till historiska museet, där hon berättade om alla de växter som hade lagts in i gravarna tillsammans med faraonernas balsamerade kroppar. Både vad de hette på latin och vad de symboliserade avhandlades. Hon tog oss även till kryddmarknaden/örtmarknaden, där hon informerade oss om vilken slags mat som kryddorna användes i och vilka örter man skulle köpa om man ville förgifta sin granne! Sigfrid hade en mycket bred utbildning och många intressen. Han njöt av varje del av rundturen och var ett mycket gott sällskap. Han var särskilt intresserad av textilier och en av hans fritidsintressen var att knyta ryamattor.

Vivi organiserade alla våra exkursioner under de följande veckorna. Hon var en särdeles kvinna på många sätt – hon kom till Kairo som hustru till den svenska professorn i botanik. När han dog ganska ung, tog hon helt enkelt över hans arbete med bravur. Hon publicerade en flora över landets kärlväxter "Flora of Egypt" och skaffade sig många vänner överallt. Ibland var hon med på exkursionerna tillsammans med sina studenter av vilka många var kvinnor, vilket var ovanligt i muslimska länder vid denna tid.

Vår resa till Egypten gjordes bara några år innan bygget av Assuandammen

avslutades. Nilen hade fortfarande sina årliga översvämningar och vattennivån höll precis på att sjunka i december när vi var där. Lerbankarna höll på att torka upp och spricka. Jag har livliga minnen av hur Sigfrid halkade omkring i leran i sin jakt efter arter i släktet *Riccia*. Han fann också många arter i detta släkte, bl.a. *Riccia frostii*. Jag tog fotografier av de vackra mönster som bildades i leran. Dessa diabilder har jag deponerat vid Naturhistoriska riksmuseets avdelning för kryptogambotani i Stockholm. Detta är bara ett exempel på en biotop för mossor som har totalförstörts under vår livstid. Sigfrid publicerade sina fynd några år senare (Arnell 1963a).

1962 arbetade jag med teknisk utveckling av vissa processer inom sockerrörsindustrin. Jag gjorde bland annat en lång

Riccia sorocarpa. I Sverige är *Riccia sorocarpa* den vanligaste arten i släktet, men både i Egypten och i Sydafrika finns åtskilliga andra arter. Foto Niklas Lönnell.

resa som tog mig till Natal i Sydafrika, till Mauritius och Réunion på ögruppen Maskarenerna samt till Queensland i Australien. Jag samlade så mycket mossor jag kunde på helger och insprängda semesterdagar. Vid den här tiden hade Sigfrid i stort sett färdigställt sin flora "Hepaticae of South Africa" (Arnell 1963b). Innan jag reste till Sydafrika hade Sigfrid och Herman Persson inpräntat i mig att ingen bryolog på mycket länge hade besökt Maskarenerna. Således bestämde jag mig för att ta en vecka ledigt för att någotsånär lära känna mossfloran och kunna samla mer systematiskt på de två öarna.

På den tiden skickade jag alltid hem mina extraskandinaviska samlingar till Herman Persson på Naturhistoriska riksmuseet i Stockholm. Det besparade mig en hel del problem med tull och annat. Vid det här tillfället kastade sig Sigfrid över kollekterna så snart de hade anlänt, sorterade ut alla levermossor och började artbestämma dem. Detta resulterade efter en relativt kort tid i en publikation (Arnell 1965) som blev hans sista. Långt senare fick jag veta att Sigfrid hade börjat få problem med ögonen, vilket kan förklara hans iver att bli klar med detta arbete och även varför många levermossexperter, som vid senare tillfällen har granskat kollekterna, har kommit till andra slutsatser.

Sigfrid skröt aldrig, men han var mycket stolt över vad han hade åstadkommit. Jag minns när vi skrev våra namn i en gästbok vid samevistet vid Mavasjaure. Han skrev efter sitt namn: "Dr. med. och Dr. phil. hon. c." d.v.s. medicine doktor och filosofie hedersdoktor. Jag vet inte om renskötarna som förestod vistet, blev imponerade, men andra besökande kanske blev det.

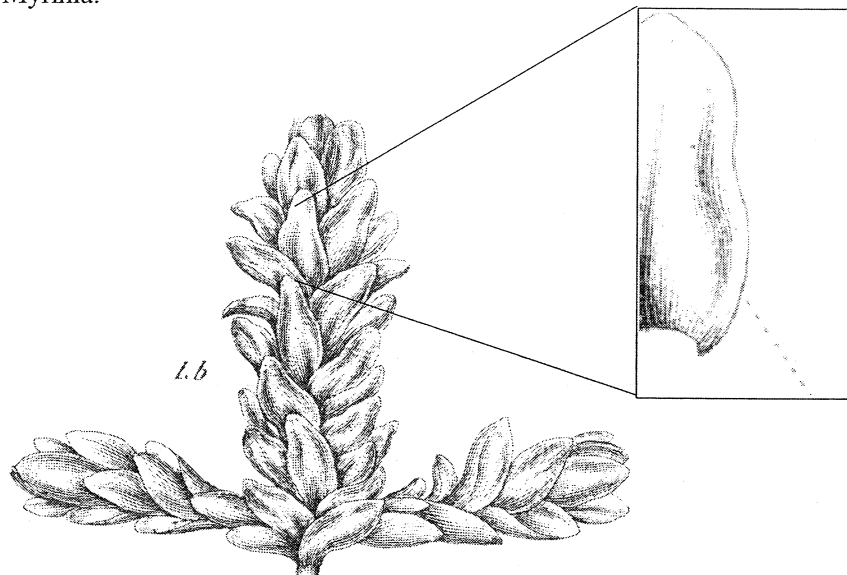
Sigfrid var otroligt godmodig. Jag minns en regnig dag på stranden av Mavasjaure. Sigfrid hade ett gammaldags spetsigt tält med högt i tak, till formen som en samekåta. Vi brukade alltid använda detta som kök vid dålig väderlek. Denna speciella dag lyckades jag att välta både spritköket och kärlet med kokande tevattnen. Tältet blev ytterst fuktigt och otrevligt. Sigfrid sade inte ett ont ord om detta, trots att det var han som skulle övernatta där. Nästa morgon sken solen och vi kunder torka ut tältet.

Sigfrid studerade även mina kollektioner från Queensland, vilket resulterade i två för vetenskapen nya arter (Arnell 1963c). Typmaterialet var deponerat vid herbariet vid Uppsala Universitet. Under många år kunde inte detta återfinnas. Förklaringen var antagligen att Sigfrid flyttade till Uppsala, där han dog 1970, och hans privata herbarium donerades till universitet, där det förvarades separat. Det var relativt nyligen

som Lars Söderström lyckades återfinna typmaterialet för dessa båda arter.

Så här minns jag Sigfrid Arnell. År och andra detaljer kan vara något felaktiga, men jag har försökt teckna ett så riktigt porträtt som möjligt av en mycket god vän.

Ovanstående text är en förkortad version av den som publicerades på engelska i Sydafrika (Een & Perold 2000). Ett varmt tack till författarna och National Botanical Institute i Sydafrika för tillstånd att publicera denna artikel i Myrinia.

Bladmossan *Leptodon smithii* växer epifytiskt i Medelhavsområdet likaväl som i Sydafrika. Skott och blad av arten. Habitusbild finns på sid 4.

Referenser

- Arnell, S.W. 1963a. Some hepatics new to Egypt. *Botaniska Notiser* 116: 7–10.
- Arnell, S.W. 1963b. *Hepaticae of South Africa*. Swedish Natural Science Council, Stockholm.
- Arnell, S.W. 1963c. Two new hepatics from Queensland. *Svensk Botanisk Tidskrift* 57: 190–192.
- Arnell, S.W. 1965. Hepaticae collected by Mr. Gillis Een in Mauritius and Réunion in 1962. *Svensk Botanisk Tidskrift* 59: 65–84.
- Een, G. & Perold, S.M. 2000. In memory of S.W. Arnell, Hepaticologist. *Bothalia* 30: 218–220.

Sigfrid Arnells insatser för kännedomen om levermossorna i Sydafrika

S.M. Perold, National Botanical Institute, Private Bag X101, 0001 Pretoria, Sydafrika [Översatt av Niklas Lönnell]

A discussion about the significance of the work by the Swedish bryologist Sigfrid Arnell, to the knowledge of hepatics in South Africa. This text is a part of a paper already published in English by National Botanical Institute, South Africa in Bothalia (Een & Perold 2000).

Den framstående argentinske levermosskännaren Hässel de Menéndez (1976), noterade att Arnells flora "Hepaticae of South Africa" (Arnell 1963) var en användbar början till studier av levermossor i denna del av världen. Hon medgav dock att det fanns enormt mycket kvar att göra.

Eftersom Arnells namn och personalia olyckligtvis inte kom med i Gunn & Codd's (1981) "Botanical exploration of Southern Africa" har jag över åren försökt att skaffa fram information om honom. Jag blev senare informerad att en nekrolog tillsammans med en lista över hans publikationer som rörde levermossor publicerades av Mårtensson (1972).

Eftersom det har varit 30-års jubileum av Sigfrid Arnells död 26 oktober 1970, verkar det passande att hylla hans botaniska insatser i södra Afrika, som han besökte 1951 och som kulminerade i

många artiklar och ovannämnda bok. Utan Arnells insatser, som gjordes på fritiden och på egen bekostnad, skulle det funnits föga att bygga vidare på för varje sydafrikansk levermosskännare som komma skulle. Hans arbete har blivit kritiserat, ibland ganska hårt, men man bör ha i minne att som läkare visste han vad prognosen var för sin Parkinsons sjukdom och hur begränsad hans tid var. Till yttermera visso försämrades även hans syn. Uppenbarligen, efter 1965 blev han så satt ur spel att han inte längre var i stånd att ägna sig åt vetenskapligt arbete (Mårtensson 1972).

Ovanstående text ingår i en artikel som publicerades på engelska i Sydafrika (Een & Perold 2000). Ett varmt tack till författarna och National Botanical Institute i Sydafrika för tillstånd att publicera denna artikel i Myrinia.

Referenser

- Arnell, S.W. 1963. *Hepaticae of South Africa*. Swedish Natural Science Council, Stockholm.
- Een, G. & Perold, S.M. 2000. In memory of S.W. Arnell, Hepaticologist. *Bothalia* 30: 218–220.
- Gunn, M. & Codd, L.E. 1981. *Botanical exploration of southern Africa*. Balkema, Cape Town.
- Hässel de Menéndez, G.G. 1976. Taxonomic problems and progress in the study of the hepaticae. *Journal of the Hattori Botanical Laboratory* 41: 19–36.
- Mårtensson, O. 1972. Obituary: Sigfrid W. Arnell 1895–1970. *Journal of Bryology* 7: 239–242.

Plagiothecium latebricola (alsidenmossa) på väg norrut?

Kristoffer Hylander, Älvans väg 83, 907 50 Umeå,
kristoffer.hylander@eg.umu.se

Seven new localities of Plagiothecium latebricola are reported, including new records for the provinces of Medelpad, Jämtland, Ångermanland and Lycksele lappmark. Is the species overlooked or are the new findings a sign of an expanding distribution? There were only one small population at each locality which could indicate a quite recent colonisation, but the lack of investigations in the inner parts of northern Sweden suggest that many species could be very overlooked.

Det är ganska lätt att göra intressanta mossfynd. Kunskapen om arternas utbredning i vårt land är ju långt ifrån fullständig även om Sverige tillhör ett av de länder i världen med den bäst utforskade mossfloran. Ofta tolkar jag fynd av arter utanför deras huvudsakliga utbredningsområde som ett tecken på hur dåligt utforskad mossfloran är. Det kan också vara en tillfällig population som kanske finns några år och sedan försvinner. Men det kan ju också vara så att utbredningsområden för arter ökar eller minskar på grund av t.ex. svängningar i klimatet. Förklaringar av det slaget har föreslagits på flera håll.

Ett mildare klimat de senaste årtionden skulle kunna vara en förklaring till minskningen av nordliga arter i Göteborgsområdet (Hallingbäck 2001). Flera arter som tidigare bara varit kända från oceaniska områden har blivit funna i Centraleuropa på senare år och förklaringen skulle kunna vara ett fuktigare klimat (Frahm & Klaus 2001).

Jag rapporterade 1997 om ett fynd av *Plagiothecium latebricola* (alsidenmossa) från Västerbotten (Hylander 1997). Sedan dess har jag inventerat bäckskogar runt om i norra Sverige och hittat arten på ytterligare sju lokaler. På kort tid har jag nu hittat den i provinserna Medelpad, Jämtland, Ångermanland, Västerbotten och Lycksele lappmark, vilka alla är långt norr om artens tidigare kända nordgräns.

Är arten förbisedd eller håller den på att flytta sin utbredningsgräns norrut? Alsidenmossa har ofta rikligt med groddkorn på bladspetsarna, vilket också kollektorna från Norrland hade. Däremot hittades den inte med spor kapslar på någon av de nya lokalerna. Med hjälp av groddkornen kan arten ganska lätt kolonisera flera lämpliga substrat på korta avstånd från moderkolonin. På många av lokalerna där jag

sett alsidenmossa i södra Sverige finns mossan i olika stora kolonier på flera olika platser. I motsats till det mönstret har jag på alla åtta norrlandslokaler bara hittat alsidenmossan i ganska små förekomster ($<0,5 \text{ dm}^2$), och alltid bara på en fläck per lokal trots idogt sökande. Detta skulle kunna vara ett tecken på en relativt sen kolonisation. Arten har ännu inte hunnit sprida sig till fler lämpliga substrat i närheten.

Substraten har varierat – granbas (1 lokal), fuktig humus på block (2 lokaler), bas av svartvide vid bäck (1 lokal), bark i djup skugga i rotvälta (1 lokal), stubbe (2 lokaler), skreva på hygge (1 lokal). Två av fynden gjordes 2001 på platser som inventerades noggrant 1998 utan att arten då hittades. Den ena av skogarna avverkades helt och nu fann jag alsidenmossan i en skreva med humus. Jag kan förstås ha missat den förra gången, men t.ex. *Isopterygiopsis pulchella* har expanderat kraftigt på liknande substrat på flera olika hyggen.

Men som sagt, det är ju inte så många bryologer som varit runt i Norrlands inland, så hypotesen om att arten är förbisedd är kanske ändå den starkare tills vidare.

Lokalangivelser

(S = kollekten finns deponerad i Riksmuseets herbarie)

Medelpad, Haverö f.g, 1,5 km SO om Länstersjöns by, c:a 100 m uppströms vägen, bäckskog, i skreva på humus, 20/8 1998, RN 69385 x 14566, Nr 3075. (S)

Jämtland, Bräcke f.g, 1,2 km VSV om Öretjärnen, djup smal dalgång, Lilla Dyngdalen, granskog, i skreva vid block på humus, 22/8 1998, RN 69677 x 14852, Nr 3225. (S) (fyndet är även nämnt av Hylander (1999))

Jämtland, Bräcke f.g, 1,5 km SSV om Öretjärnen, högvuxen granskog utmed liten bäck (nu kantzön), på stubbe, 25/7 2001, RN 69662 x 14860, Nr 2844. (S)

Jämtland, Bräcke f.g, Lakatjämsbäcken, 1,4 km SO om Strandåker, nyavverkad bäckskog, på humus i skreva, 2/8 2001, RN 69613 x 15116, Nr 2845. (S)

Ångermanland, Trehörningsjö f.g, Herrbergslidens naturreservat, strax uppströms stigen mellan Önskasjön och StorHerrbergsk, bäcksumpskog, humus på block, 17/7 1999, RN 707406 x 164720, Nr. 2829. (S)

Västerbotten, Vännäs f.g, Nybo, 700 m SO om, bäckskog, granbas, 7/9 2000, RN 70906 x 16927, Nr 2832. (S)

Lycksele lappmark, Lycksele, Brånabergets domänreservat, vid bäcken strax uppströms utflödet i Brånamyran, bäckskog, i skuggan under rotvälta, 7/8 1999, RN 713095 x 163855, Nr. 2830. (S)

Referenser

- Frahm, J.-P. & Klaus, D. 2001. Bryophytes as indicators of recent climate fluctuations in Central Europe. *Lindbergia* 26: 97–104.
Hallingbäck, T. 2001. Ändrat klimat ger en annan mossflora. *Myrinia* 11: 2–6.
Hylander, K. 1997. Alsidenmossa (*Plagiothecium latebricola*) funnen på en utpostlokal i Västerbotten. *Myrinia* 7: 53.
Hylander, K. 1999. Stora Dyngdalen – bättre än det låter. *Myrinia* 9: 8–9.

Drömmen om mossor

Bengt Oldhammer, Oljonsbyn 5290, 794 92 Orsa

This is the story of a bryological "nightmare" of an innocent society member, who feels that he does not spend enough time in front of the microscope.

När jag lade mig i sängen 30 augusti hade jag huvudvärk och var trött, kände mig lite halvtaskig helt enkelt. På natten började jag för första gången i mitt liv drömma om mossor!

Av någon anledning dök Hedenäs upp hemma hos mig med sträng uppsyn. Jag började genast ursäkta mig att jag inte höll på med mossor så mycket som jag borde. Jag skyllde på familjen, jobbet och andra delar av naturintresset. Det imponerade inte alls på honom så jag försökte förklara att det aldrig ringer nån och drar en med ut i fält, aldrig nån som hör av sig och peppar upp en med intressanta fynd eller lokaler. Man åker liksom inte ut själv och snokar. Istället tänker man att nästa vår ska jag köra igång, eller när barnen blir större, eller när jag blir ledig, eller när jag blir pensionerad. Hedenäs såg arg ut och tycktes undra hur jag kunde nonchalera mossor på det sättet. I min förtvivlan såg jag räddningen. På bordet hade jag faktiskt fem kuvert med mossor jag plockat veckan före. En liten hornflikmossa jag bestämt utan att bli tveksam

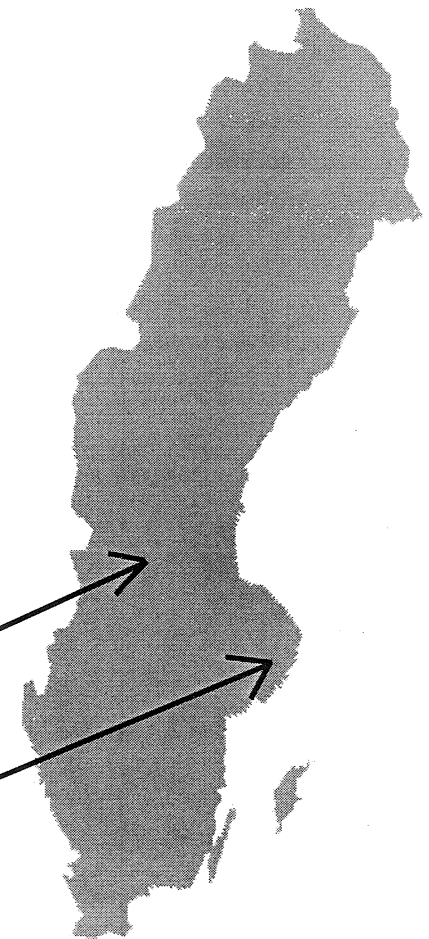
som jag alltid brukar bli, en skogstrappmossa som jag faktiskt intuitivt såg på fem meters håll på en grov låga, och som jag bara skuttade fram och slet upp en tuss av (om den nu inte är felbestämd). Dessutom en ekorrsvansmossa, råttsvansmossa och bergveckmossa. Jag försökte skryta med att det faktiskt var första gången (vad jag kom ihåg) jag såg bergveckmossa. På klippväggen såg de så typiska ut och när jag vände på mossan klickade det till i mitt huvud, bilden från en bok förklarade direkt att jag hittat bergveckmossa. När jag stod där vid den stora gröna massan på bergväggen kunde jag alltså urskilja fyra-fem arter. Visserligen fanns det minst 20 till jag inte kände igen, men bara det att känna igen fem arter i allt det gröna. Så dålig på mossor var jag minsann inte! Två kuvert var fulla med obestämda mossor och då rynkade Hedenäs på pannan och struttade omkring i rummet. Jag plockade upp ett ynka litet ex av en obestämd mossa och sa att jag trodde det var en *Jamesoniella* (enligt vissa mossböcker sällsynt, enligt andra vanlig). Hedenäs slet till sig mossan och började springa nerför trapporna ut ur huset. Nej, nej, vad gör du med min mossa sa jag och sprang efter honom. Han skulle minsann ha mossan och dessutom bestämde han att jag skulle inventera det där bergsområdet på alla mossor, göra en artförteckning

och sätta igång och jobba med mossor på allvar. Han tillät inga undanflykter längre. Dessutom lovade han i gengäld att ordna fram datorer och mikroskop och att expertis ställde upp för mig. Men, men, men försökte jag protestera. Det klarar inte jag av. Hur ska jag hinna, och jag kan inte bestämma alla mossor, det går inte. Jag var förtvivlad över kraven från mossmästaren och började svettas. Sedan vaknade jag...

Redaktionen kan meddela att föremålet för denna "mardröm" har fått sig ett gott skratt!

Lokal där drömmen ägde rum

Tidigare känd lokal för Hedenäs

Anomodon viticulosus (grov baronmossa) med kapslar på Kinnekulle

Johan Dahlberg, Övre Husargatan 204/13, 413 14
Göteborg, kinnekulle@hotmail.com

Anomodon viticulosus is reported having sporophytes at two localities at Kinnekulle in the province of Västergötland, Sweden. It was found growing on vertical sandstone cliffs in oldgrowth deciduous forests dominated by *Fraxinus excelsior* and *Ulmus glabra* on the steep slopes close to Lake Vänern.

På Kinnekulles västra sida, där sandstenskleven störtar sig ner mot Vänerstranden finns en remsa av gammal lövskog kvar, vilken i stor utsträckning undgått exploatering. Nedanför en del av Västerplana Storäng, ett område med ädellövskog i norra delen och en

av får betad södra del, är denna skog extra näringsrik och kalkpåverkad. Här är trädslagen främst ask och alm, och om våren är marken täckt av en friskt doftande ramslöksmatta. Baronmossorna (*Anomodon* spp.) är dominerande och täcker de flesta sandstensytor och trädbaser. Träden blir oftast inte grova eftersom jordtäcket är tunt, men hos ett fåtal fällda träd låg åldern på strax under 200 år (enligt egen räkning av årsringar).

I denna brantskog fann jag sommaren 2001 relativt gott om kapslar på grov baronmossa (*Anomodon viticulosus*), främst på lodyteväggar av sandsten. Även uppe i norra delen av Västerplana

Storäng, med dess uppvuxna ädellövskog fanns fertil grov baronmossa på en lodytevägg, men då bara med ett fåtal kapslar.

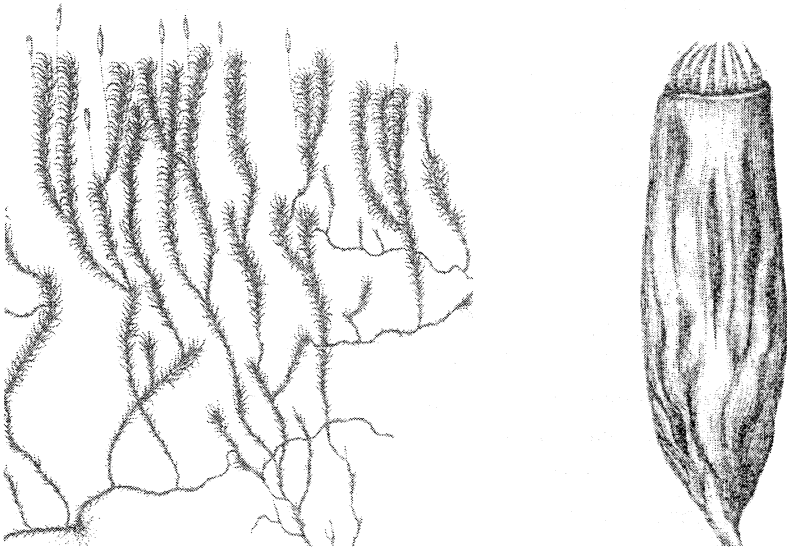
Kanske påverkar ett stabilt mikroklimat, tack vare närheten till Vänern, och det under senare år milda klimatet den grova baronmossans sporbildning. Ett praktfullt bevis på det gynnsamma läget är murgrönan, som nere vid Vänerstranden klättrar kanske 15 meter upp i ett par träd (egen gissning). Ett grovt exemplar klättrar också upp några meter för sandstenskleven.

Signalarter är det gott om i området, både i rasbranten och i den uppvuxna delen av Västerplana Storäng. Förutom grov baronmossa finns det bl.a. *Anomodon longifolius* (liten baronmossa), *A. attenuatus* (piskbaronmossa), *Eurhynchium angustirete* (hasselmossa), *Conocephalum conicum* (rutbålmossa), *Ctenidium molluscum* (kalkkammossa), *Tortella tortuosa* (kruskalkmossa), *Porella platyphylla* (trädporrella), *Neckera complanata* (platt fjädermossa), *Homalia trichomanoides* (trubb-fjädermossa), *Homalothecium sericeum* (guldlockmossa), *Rhytidadelphus loreus* (västlig hakmossa), *Isothecium alopecuroides* (rättsvansmossa), *Thamnobryum alopecurum* (rävsvansmossa), *Ulota crispa* (krushättemossa), *Leptogium licheno-*

ides (traslav), *Bacidia rubella* (lönslav), *Arthonia vinosa* (rostfläck) och dessutom *Lecanactis abietina* (gammelgranlav) och *Peltigera collina* (grynig filtlav).

Några intressanta kärlväxter är: strävlost (Bromus benekenii), skogssvingel (Festuca altissima), myskmadra, tandrot, lundbrämsa, springkorn, lungört, hässlebrodd, gulsippa, hässleklocka, grönvit nattviol, tvåblad och nästrot (Neottia nidus-avis).

Området ingår i nätverket Natura 2000 och ska bli naturreservat. Avtal är skrivet med markägarna och skötselplan upprättad.

Anomodon viticulosus. T.v. skott med sporkapslar, t.h. sporkapsel.

Bryologiska Notiser 8

Niklas Lönnell, Pontonjäg, 49 IV, 11237 Stockholm,
Niklas.Lonnell@telia.com

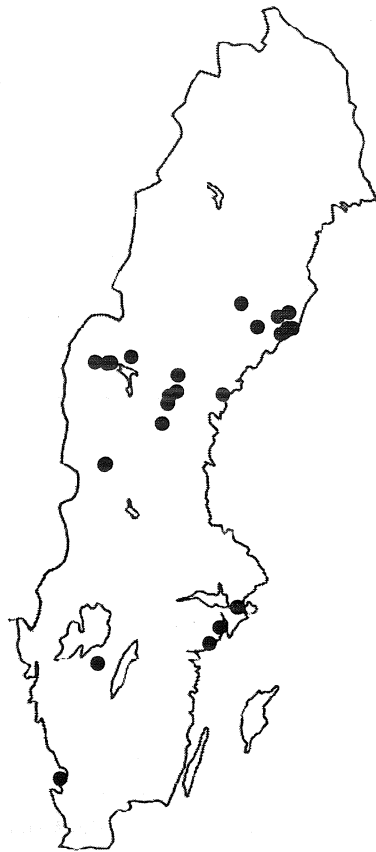
Floristic investigations from Sweden are reported. Among others Calliergonella cuspidata, Herzogiella seligeri, H. striatella and Pohlia andalusica are reported as new for the province of Västerbotten, Herzogiella seligeri new for Jämtland, and Campylopus introflexus new for Södermanland.

Nedanstående uppgifter är lämpliga att ha med vid rapportering av mossfynd. Landskap, socken/församling, lokalbeskrivning, biotop/substrat, eventuella koordinater i rikets nät e.d., datum för insamlingen, insamlare, eventuell kontrollbestämning samt var kollekten finns. När arten är ny för landskapet bör en kollekt läggas in på ett offentligt herbarium. Dessutom är det trevligt med någon kort kommentar om hur vanlig arten är i trakten eller annan kringinformation som kan sätta in fyndet i något större sammanhang.

Jag har denna gång listat fyndet i bokstavsordning efter vetenskapligt namn, men listat levermossorna för sig och bladmossorna för sig. Synpunkter på detta tas tacksamt emot av mig.

Rödlistade arter (enligt Gärdenfors 2000) är markerade med hotkategori

efter arten: RE = Försvunnen, CR = Akut hotad, EN = Starkt hotad, VU = Sårbar och NT = Missgynnad. Följande övriga förkortningar används: S = Herbariet vid Naturhistoriska riksmuseet, UME = Herbariet vid Umeå universitet och conf. = kontrollbestämd av.

Lokalluppgifternas fördelning i Sverige.

Bladmossor

Brachythecium populeum

Västerbotten, Umeå, Storåmyrbergets ostsida, granskog med lodytor, 23 september 2000, Rikets nät 70757 x 17110, Kristoffer Hylander (2726), UME. Ovanlig i norra Sverige.

Bryum cyclophyllum

Södermanland, Nacka, Ö änden av Källtorpssjön, gammal trädstam liggande i strandkanten, 6 oktober 2001, Lars Hedenäs, S, B62360.

Calliergonella cuspidata

Västerbotten, Umeå, Grössjömyran, 500 m V om Grössjön, rikkärr, sparsam, 15 maj 2000, Rikets nät 70832 x 17235, Kristoffer Hylander (2712), S. **Ny för Västerbotten!**

Campylium introflexus

Södermanland, Bälinge, Sävö, 800 m NV om Lotsplatsen, sparsam på relativt tunn torvrik jord under Calluna nära fjärden Tvären, 24 juni 2000, Rikets nät 65177 x 15960, Henrik Weibull, S. **Ny för Södermanland!**

Södermanland, Svärta, Rensholmen, östra udden, hållmarkstallskog mot havet, skreva i hållmarken, sparsam, 14 juli 2000, Rikets nät 65114 x 15815, Kristoffer Hylander (2833), S. **Ny för Södermanland!**

Conostomum tetragonum

Västerbotten, Umeå, Tavelsjöberget, utmed stigen nära norra toppen, hållmark, sipperstråk, 23 juni 2000, Rikets nät 71075 x 17057, Kristoffer Hylander (2825), UME. Ovanlig så långt från fjällen!

Cynodontium fallax (VU)

Jämtland, Hällesjö, Djupdalsbäcken, 500 m SO om Mörttjärn, flack granskog i ravin med ormbunkar, block, sparsam, 26 augusti 1998, Rikets nät 69622 x 15074, Kristoffer Hylander (3308), UME., conf. Henrik Weibull 1999. Återfunnen 2001!

Dicranodontium denudatum (NT)

Dalarna, Älvdalen, i Dalabäcken i Norra Trollegrav på gränsen till Härjedalen, 7 oktober 2001, Bengt Oldhammer, Bengt Oldhammers samling.

Discellium nudum

Jämtland, Undersåker, 0,5 km Ö om Henåvallen, 380 m ö.h., hjulspår i litet kalhygge, 25 september 2001, Lars Hedenäs, S, B62520.

Hamatocaulis vernicosus (NT)

Jämtland, Aspås, Källmyran, 4 km uppströms sammanflödet mellan Nävrån och Långan, rikkärr, några m², 22 juli 2001, Rikets nät 70333 x 14382, Kristoffer Hylander (2847), S.

Jämtland, Ragunda, Grånmyran, centrala delarna i dråg, rikkärr, flera m², 28 juli 2001, Rikets nät 699965 x 152295, Kristoffer Hylander (2847), S.

Jämtland, Mattmar, SV änden av Movallsflon, kärr, 27 september 2001, Lars Hedenäs, S, B61863.

Jämtland, Mörsil, C delen av Strömdrolet, kärr, 26 september 2001, Lars Hedenäs, S, B61857.

Jämtland, Mörsil, S änden av Strömdrolet, kärr, 26 september 2001, Lars Hedenäs, S, B61856.

Jämtland, Mörsil, Djupmyren, kärr, 26 september 2001, Lars Hedenäs, S, B61853.

Jämtland, Mörsil, Edstjärnen, blött kärr, 27 september 2001, Lars Hedenäs, S, B61866.

Herzogiella seligeri

Jämtland, Hällesjö, Djupdalsbäcken 500 m SO om Mörttjärn, flack granskog i ravin med ormbunkar, mjuk låga vid bäck, sparsam, 26 augusti 1998, Rikets nät 69622 x 15074, Kristoffer Hylander (3306), S. **Ny för Jämtland!** Dock ej återfunnen 2001.

Västerbotten, Umeå, Nydalasjön, bäcken SV ut, 200 m uppströms vägen, bäckskog, stubbe utmed stigen, 2 september 2000, Rikets nät 70866 x 17228, Kristoffer Hylander (2791), S. **Ny för Västerbotten!**

Herzogiella striatella

Västerbotten, Umeå, Storåmyrbergets ostsida, granskog med lodytor, 23 september 2000,

Rikets nät 70757 x 17110, Kristoffer Hylander (2730), S. **Ny för Västerbotten!**

Herzogiella turfacea (NT)

Jämtland, Hällesjö, Djupdalsbäcken 500 m SO om Mörttjärn, flack granskog i ravin med ormbunkar, låga vid bäck, sparsam, 26 augusti 1998, Rikets nät 69622 x 15074, Kristoffer Hylander (3307), UME.

Lycksele lappmark, Lycksele, Brånabergets dom.res., vid bäcken strax uppströms utflödet i Brånamyran., bäckskog, fuktig humus under låga, sparsam, 8 juli 1999, Rikets nät 713095 x 163855, Kristoffer Hylander (2831), S. **Ny för Lycksele lappmark!**

Meesia longiseta (VU)

Jämtland, Mattmar, kärr 1 km SV om Mattmar järnvägsstation, 310 m över havet, kärr, 27 september 2001, Lars Hedenäs, S, B62515.

Mnium ambiguum (NT)

Jämtland, Hällesjö, Djupdalsbäcken 500 m SO om Mörttjärn, flack granskog i ravin med ormbunkar, bäckkant, riklig, 26 augusti 1998, Rikets nät 69622 x 15074, Kristoffer Hylander (3291), UME.

Myrinia pulvinata (VU)

Ångermanland, Bjurholm, Öreälven, 200 m nedströms Balåns utlopp, östra stranden, strandskog innanför vik, *Salix*-stam, riklig på många träd, 18 augusti 2001, Rikets nät 70887 x 16680, Kristoffer Hylander (2770), S.

Orthotrichum pulchellum (NT)

Skåne, Båstad, Hovs hallar, vid kusten, lövskog, på fläder, rikligt på två träd, 24 maj 2001, Rikets nät 62646 x 13093, Kristoffer Hylander (2783).

Orthodontium lineare

Södermanland, Nacka, Ö stranden av N änden av Damtorpssjön, VSV om Hellasgården, 25 m över havet, på marken nära trädbas, exponerat mot sjön, 6 oktober 2001, Lars Hedenäs, B62118.

Palustriella commutata

Södermanland, Hölö, W of Skogstorp, Skräddartorpskärr, källkärr, 21 oktober 2001, Lars Hedenäs, S, B62741. *Palustriella commutata* växte här delvis rent och delvis blandad med *P. falcata* i ett litet parti i sydöstra delen av kärr. Arten är mycket sällsynt i Stockholmsområdet, och missades på denna lokal av Hylander & Lönnell (2001). Tre andra arter som också sågs i detta fina källkärr den 21 oktober 2001, men som även de missades av Hylander & Lönnell (2001), är *Brachythecium mildeanum*, *Cratoneuron filicinum* och *Dicranum bonjeanii*.

Dalarna, Älvdalen, längs en bäck tillsammans med fjällskräp, Rikets nät 683671 x 138843, 7 oktober 2001, Bengt Oldhammer, Bengt Oldhammers samling. I detta magra högt belägna skogsland tror jag detta är mycket ovanligt.

Pogonatum dentatum

Västergötland, Segerstad (enklav), ca. 1 km SV om Storekullen, 275 m över havet, gamla hjulspår i kalhygge med trädplantor, 3 oktober 2001, Lars Hedenäs, S, B62119.

Ångermanland, Högsjö, Skåreberget, kanten av skogsväg, 9 August 2001, Lars Hedenäs, S, B60328.

Pohlia andalusica

Västerbotten, Sävar, Sävarån, S om Furunäs, strandskog, åbank, 22 september 2000, Rikets nät 71143 x 17261, Kristoffer Hylander (2737), S. **Ny för Västerbotten!**

Rhytidiadelphus loreus

Medelpad, Borgsjö, V om Vårsjöbäckens utlopp i Getterån, liten bäck 200 m uppströms vägen, bäckskog, på marken sparsamt, 23 juli 2001, Rikets nät 69490 x 15042, Kristoffer Hylander (2846), UME.

Sphagnum cuspidatum

Västerbotten, Sävar, Hamptjämsmyran, mjukmattemyr, 22 september 2000, Rikets nät 71143 x 17259, Kristoffer Hylander (2736), UME. Ovanlig i norra Sverige.

Levermossor

Anastrophyllum michauxii (VU)

Jämtland, Hällesjö, 1,2 km NO om Ol-Olstorpet, V om Lungsjön, bäckskog, lodyta, några dm², 5 september 1998, Rikets nät 69701 x 15213, Kristoffer Hylander (3285), UME.

Athalamia hyalina

Södermanland, Hölö, V om Skogstorp, brant strax Ö om Skräddartorpskärr, bar jord på hyllor i klipprant, 21 oktober 2001, Lars Hedenäs, S, B62805. Arten är endast belagd från en dryg handfull lokaler i Södermanland och Uppland.

Calypogeia suecica (VU)

Hälsingland, Ramsjö, 400 m SO om Klabbtorpet, NO om Mellansjön, ljusöppen bäckskog med tall, hög med lågor (sågade), rikligt, 8 september 1998, Rikets nät 69114 x 14943, Kristoffer Hylander (3176), UME.

Scapania apiculata (EN)

Hälsingland, Ramsjö, 400 m SO om Klabbtorpet, NO om Mellansjön, ljusöppen bäckskog med tall, grov låga, sparsamt, 8 september 1998, Rikets nät 69114 x 14943, Kristoffer Hylander (3157), UME.

Referenser

Hylander, K. & Lönnell, N. 2001: Mossfloran i olika typer av rikkärr i Stockholms och Södermanlands län. Svensk Botanisk Tidskrift 95: 228–241.
Gärdenfors, U. (red.) 2000: Rödlistade arter i Sverige 2000. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Ny litteratur

Lars Hedenäs & Irene Bisang, *Naturhistoriska Riksmuseet, Kryptogambotani, Box 50007, SE-104 05 Stockholm; e-post: lars.hedenas@nm.se*

Interesting books are briefly presented and information on how to order them is also given.

Nitare, J. (red.) 2000. Signalarter, indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. 384 sid. Skogsstyrelsen förlag, Jönköping. ISBN 91-88462-35-6. Pris: SEK 450:-. Beställs från Skogsstyrelsens förlag, 551 83 Jönköping (e-post: sksforlag.order@svo.se).

Denna flora har tagits fram främst för inventerare av skogsområden, som kan behöva hjälp med att känna igen kryptogamer vilka indikerar värdefullare miljöer. Boken börjar med en kort inledning där boken syfte beskrivs. Jag noterar här tacksamt att man påpekar att eventuella belägg av indikatorarter och om nödvändigt av rödlistade arter bör läggas in i något av våra offentliga herbarier. På detta sätt blir materialet nämligen säkrast tillgängligt för forskning både nu och i framtiden. Vidare finns en översikt över olika skogsmiljöer och vilka indikatorarter man kan tänkas hitta i dessa. Större delen av boken behandlar signalarterna, vanligen med en eller två sidor per art eller artgrupp. Cirka 60 sidor ägnas åt mossor, 95 åt

lavar, och 160 åt svampar. För varje art finns en enkel beskrivning där bra artkännetecken tas upp, dessutom behandlas förväxlingsarter och följearter. I ett stycke kallat ekologi behandlas arternas habitatkrav och i ett annat stycke deras indikatorvärde. Varje art illustreras med ett bra färgfoto, och för varje art finns dessutom en karta med artens utbredningsområde och indikatorvärde i olika delar av detta. Som slutomdöme kan man säga att detta är en vacker bok som dessutom är användbar för inventerare av exempelvis nyckelbiotoper. [Lars Hedenäs]

Nebel, M. & Philippi, G. (red.) 2000. Die Moose Baden-Württembergs. Bd. 1. Allgemeiner Teil; Spezieller Teil (Bryophytina I. Andreaeales bis Funariales). 512 sid. Verlag Eugen Ulmer GmbH & Co., Stuttgart (Hohenheim). ISBN 3-8001-3527-2. Pris: DEM 98:-

Första delen av den sedan länge väntade mossfloran för den tyska delstaten Baden-Württemberg har äntligen kommit ut. Liksom tidigare delar i denna mer omfattande floraserie (som även behandlar bland annat lavarna i området) är detta ett verkligt praktverk, som innehåller en enorm mängd fakta om mossorna i delstaten. Delstatens yta är endast en tolfedel av Sveriges, men

trots detta är hela 835 arter kända från området, vilket kan jämföras med 1060 arter i Sverige. I denna första del finns dels en inledning, dels beskrivs en stor del av de akrokarpa bladmossorna, bland annat Polytrichaceae, Fissidentaceae, Dicranaceae, Pottiaceae och Grimmiaceae. I inledningen behandlas exempelvis områdets bryologiska utforskning, olika naturmiljöer och hot mot mossfloran. För varje familj finns nycklar till släkten, och för varje släkte nycklar till arterna. Arterna beskrivs noggrant, och förutom den rena beskrivningen behandlas arternas habitatkrav och utbredning, både i floraområdet och generallt. Eventuella kända frekvensförändringar tas upp och dessutom finns en utbredningskarta för Baden-Württemberg och ganska ofta ett färgfoto på arten. Floran är bara illustrerad med färgbilder för utvalda, men många arter. Bilderna är i stort sett genomgående av hög kvalitet, och författarna har inte dragit sig för att fotografera pyttesmå arter som *Tetradontium brownianum* och *Aphanorrhegma patens* (*Physcomitrella patens*). Ett stort antal arter torde här avbildas på foto för första gången. Med tanke på det omfattande arbetet som lagts ner hade man kanske önskat att åtminstone hela Tyskland behandlats, men både ekonomiska och historiska skäl torde ligga bakom den geografiska begränsningen. Hur som helst, eftersom de flesta arterna i om-

rådet finns även hos oss, och floran innehåller mycket som är matnyttigt även för oss, så hör floran definitivt hemma i hyllan hos mer avancerade fack- och amatörbryologer. Tyskan bör väl inte utgöra något större problem i dessa EU-tider. [Lars Hedenäs]

Koperski, M., Sauer, M., Braun, W. & Gradstein, S. R. 2000. Referenzliste der Moose Deutschlands. Schriftenreihe für Vegetationskunde 34: 1-519. Bundesamt für Naturschutz, Bonn. ISBN 3-7843-3504-7. Pris: DEM 34:80. Beställes från BfN-Schriftenvertrieb im Landwirtschaftsverlag GmbH, D-48084 Münster, Tyskland.

Här har vi en referens till vilka taxa som menas med mossors namn i olika verk. Det handlar alltså inte om en ren nomenklatorisk synonymlista, utan författarna har lagt ner mycket möda på att verkligen förstå olika central- och västeuropeiska florors och andra publikationers namnskick, synonymer och artavgränsningar. Även om man inte täcker in de verk som publicerats i Norden, har vi här en mycket god hjälp för att kunna 'översätta' olika florors artbegrepp. Vem har inte ställts inför frågor som 'Vilken art menas egentligen med *Tortella cylindrica*?'. Här ser man snabbt att det är samma sak som *Oxystegus tenuirostris*. Till vilken grad

detta verk är användbart även i Nord-europa kan bara ett flitigt användande visa, men för framförallt Centraleuropa är det definitivt en guldklimp. Man kan väl kosta på sig att vara lite avundsjuk. [Lars Hedenäs]

Hallingbäck, T. & Hodgetts, N. (sammanställare). 2000. Status survey and conservation action plan for bryophytes. Mosses, liverworts, and hornworts. X+106 sid. IUCN, Gland. ISBN 2-8317-0466-9. Pris: £15:-. Beställes från IUCN Publications Services Unit, 219c Huntingdon Road, Cambridge, CB3 0DL, Storbritannien (e-post: info@books.iucn.org).

Denna skrift utgör en första mer genomarbetad översikt av hoten mot mossor i ett globalt perspektiv. Förutom mer allmänna översikter av mossorna och deras betydelse i början av boken handlar det här om vilka miljöer och vilka geografiska områden som är speciellt värdefulla eller där det finns många hotade arter. Globalt finns ingen fullständig rödlista för mossor, utan man har valt ut drygt 80 hotade exemplararter, vilka listas med utbredning, växtmiljö, hot, och bedömning enligt IUCNs kriterier. Skriften ger en god översikt av våra kunskaper om hot mot mossor i ett globalt perspektiv. För den som inte redan visste det är det ganska uppenbart att våra kunskaper när det gäller

mossfloran och eventuella hot mot denna i de flesta tropiska och subtropiska områden är skamligt dåliga jämfört med hur det är hos oss. Detta speciellt som mossdiversiteten i dessa områden uppenbart är betydligt högre än den är i tempererade områden. Man kan bara hoppas att myndigheter och andra som anser att mossor är värda att bevara upptäcker detta och satsar i första hand på sådana dåligt undersökta delar av världen. Boken bör finnas på hyllan hos alla som är intresserade av bevarandet av mossor i ett lite vidare perspektiv. [Lars Hedenäs]

Raeymaekers, G. 2000. Conserving mires in the European Union. 90 sid. Office for the Official Publications of the European Communities, Luxembourg. ISBN 92-828-9169-0. Pris: ?. Beställes från BTJ AB, Traktorvägen 11, 221 82 Lund (e-post: btjeu-pub@btj.se).

Detta är en översikt över lagstiftning, hot, skydd, återställning, m.m. av myrar inom EU. Här kan man bland annat intressant läsa att Sverige är det EU-land som har störst andel av den ursprungliga myrytan kvar, ca. 65%. Vi har alltså ett stort ansvar för just denna miljötyp i EU. [Lars Hedenäs]

Schumacker, R. & Vána, J. 2000. Identification keys to the liverworts and hornworts of Europe and Macaronesia. (Distribution and status). Publicerad av författarna. ISBN-nr. saknas. Pris: 25:- Euro (ca. 250 SEK) plus porto (10-20 SEK). Beställs från R. Schumacker, 620 Becco, B-4910 Theux, Belgien (säljs även av exempelvis Koeltz). Vid direkt beställning från R. Schumacker önskar han betalning i en av följande former: i) Eurocheque i BEF; ii) postcheck utställd i BEF eller EURO; iii) kontanter i BEF eller (motsvarande belopp) i USD, FRF eller DEM i rekommenderat brev. Universitet och andra utbildningsinstitutioner kan beställa tio exemplar av den tryckta upplagan för 20:- Euro styck, inklusive porto.

Denna publikation kom till genom ett samarbete mellan ett dussin europeiska bryologer, med målet att framställa en lättillgänglig bestämningsnyckel till Europas och Makaronesiens lever- och nålfruktmosser. Därmed hoppas man att det besvärliga arbetet med att bestämma dessa organismer i området ('not an easy task') ska underlättas.

Författarna vänder sig till såväl nybörjare som professionella bryologer, och därför finns ett tämligen utförligt kapitel med praktiska tips om utrustning,

och om hur man samlar, preparerar och identifierar lever- och nålfruktmosser. Ett annat av de inledande avsnitten sammanfattar viktiga biologiska och morfologiska egenskaper hos de behandlade grupperna. I en översikt tas de drygt 100 släktena upp, med uppgifter om artantal, samt familje-, ordnings- och klasstillhörighet. Floran omfattar som nämnts Europa inklusive Makaronesien (d.v.s. Kanarieöarna, Madeira och Azorena), och drygt 450 arter behandlas. I slutet av boken finns omkring 150 litteraturreferenser och en utförlig synonymlista, med cirka 1700 namn upptagna.

I bokens huvuddel leder den första bestämningsnyckeln till ordningsnivå, eller ibland till speciella eller isolerade släkten och arter. De följande nycklarna leder vidare till släkten och vissa isolerade arter och därefter nycklas arterna ut under respektive släkte. De senare är arrangerade i bokstavsordning. För varje art anges relevant synonymik, vilka länder arten är känd från (som känt vid slutet av 1999), och hotstatus enligt den europeiska rödlistan för mossor (ECCB 1995). Här hittar man även hänvisningar till mer omfattande revisioner av olika taxa, samt till illustrationer. I denna första upplaga saknar själva bestämningsnyckeln illustrationer av ekonomiska skäl, men i en planerad andra upplaga ska det finnas bilder. Nu återstår det bara att använda

nyckeln flitigt för att kunna bedöma om författarna lyckats med sin 'not easy task' att göra det hela något enklare och mindre frustrerande....!

Man kan beställa nyckeln som 'hardcopy' med spiralbindning eller som CD-ROM (i pdf-format; PC- och Mac-kompatibel). Efter att i samband med utgivningen i slutet av förra året ha annonserats för USD 50 vid förbeställning och USD 100 som normalpris, har priset nu uppenbarligen sjunkit till det betydligt rimligare 25 Euro, vilket de flesta torde ha råd med. Då kan man kanske bortse ifrån att bladen, åtminstone i det exemplar jag studerat, började ramlar ur spiralbindningen redan andra gången jag öppnade boken... [Irene Bisang]

Referenser

ECCB (European Committee for Conservation of Bryophytes) 1995. Red Data Book of European Bryophytes. ECCB, Trondheim.

Ny adress till hemsidan!

Nu har Mossornas Vänner fått en ny adress till hemsidan. Passa på att surfa dit! Synpunkter på hemsidans placering och innehåll kan lämnas till Niklas Lönnell, Pontonjärg. 49, 112 37 Stockholm, tel. 08- 654 81 29, Niklas.Lonnell@telia.com

<http://www.sbf.c.se/MV/>

Upprop! Om stereolupp

Bengt Oldhammer, Oljonsbyn 5290, 794 92 Orsa

Nån som ska köpa stereolupp? Jag funderar på att köpa en bättre stereolupp, typ Lecia med zoom 10-45 ggr förstoring. Kanske med kalljus, om det behövs? Finns det någon annan som går i samma tankar? Vad ska man köpa? Går det att pressa priset om man går samman?

Vårexkursion och workshop i akrokarpa bladmossornas tecken 2002

The spring excursion with Mossornas Vänner will be held in Uppsala 18-21 of April 2002. It will be combined with a workshop on identification of acrocarpous mosses, with the ultimate aim of finding Pyramidula tetragona, which has not been seen in Sweden for more than 50 years.

Mossornas Vänners vårexkursion 2002 kommer gå av stapeln i Uppsalatrakten 18-21 april. Under denna långhelg kommer vi att besöka gamla och nya lokaler i betesmarker, diken och åkerkanter.

Exkursionerna kommer att utgå från Sunnersta Herrgård, där vi har reserverat 15 bäddar. Priset är 175 kr per natt och person och för ytterligare 60 kr får man dessutom lagad frukost. Tyvärr går det inte att ordna middagsservering på Sunnersta, men Uppsala är fullt av möjligheter... I Gästköket kan man ordna med egen matlagning, men det blir kanske svårt att få plats för en gemensam "stormiddag". På vardagskvällarna och helgdagarna har vi tillgång till ett kurslaboratorium på SLU, där det finns gott om bra stereoluppar och mikroskop. Antalet deltagare kommer troligen begränsas till 20-25, så **se till att anmäl dig i tid!**

Workshopen kommer mestadels att fokusera på akrokarpa bladmossor i jordbruks- och till viss mån i skogslandskapet. Exkursioner på dagarna kommer att varvas med bestämningsarbete, andra workshopaktiviteter och samkväm på eftermiddagar och kvällar. Alla är hjärtligt välkomna att ta med eget insamlat material för artbestämning eller att diskutera med andra mossvänner.

Huvudmålet med denna långhelg är att återfinna *Pyramidula tetragona* (pyramidmossa), som inte har setts till i Sverige sedan 1940-talet! Det är en kortlivad akrokarpa bladmossa som växer på kalkrik jord i låglandet. Den är mycket liten, några millimeter hög bara, och hittas troligen endast om den har sporkapslar. Dessa är upprätt och runda och täcks helt och hållet av den stora och vid mognad **fyrkantiga mössan!** Om det är storleken, brist på krypande bryologer eller habitatstörningar som är orsaker till att arten inte hittats på över ett halvsekel tänker vi ta reda på under denna helg. Den bara lerjorden i jordbruks- och skogslandskap är mycket artrik, särskilt vad gäller just akrokarpa bladmossor. Men naturligtvis finns det andra intressanta arter att leta efter, varför inte återfinna de ovanliga arterna *Bryum oblongum*.

Microbryum floerkeanum ("alias" *Phascum floerkeanum*) och *M. davallianum* ("alias" *Pottia davalliana*). Annars finns det en hel del vanligare arter som vi säkerligen kommer att få stifta bekantskap med, som t.ex. *Dicranella staphylina*, *Pohlia melanodon*, *Pterygoneurum ovatum*, *Tortula modica* ("alias" *Pottia intermedia*) och *Weissia longifolia* ("alias" *Astomum crispum*).

Anmäl dig senast 22 mars till Geir Løe, Rackarbergsgatan 30: 450, 752 32 Uppsala, 018 -500044, geir.loe@ebc.uu.se. Kom ihåg att meddela hur många nätter du behöver övernatting och om du kommer med bil och i så fall hur många lediga platser du har för transport under exkursionsdagarna.

Kallelse till Mossornas Vänners Årsmöte 2002

I samband med föreningens vårexkursion till Uppsalatrakten (se separat annonsering här intill) kommer föreningens årsmöte att hållas. Motioner till årsmötet skall vara styrelsen till handa senast en vecka innan årsmötet (för aktuella adresser hänvisas till Myrinias insida eller föreningens hemsida). **Tid & Plats:** Lördagen den 20 april 2002, klockan 20.00, vandrarhemmet Sunnersta herrgård strax söder om Uppsala.

Aktuella aktiviteter

På denna plats listar vi kommande händelser som kan vara av intresse för mossintresserade. För eventuella förändringar hänvisas till respektive kontaktperson eller till **föreningens nya hemsida:** <http://www.sbf.c.se/MV/>.

Nationella exkursioner

Vårexkursion, workshop och årsmöte i Uppsalatrakten 18-21 april 2002 (se separat annons i tidskriften). Denna långhelg kombinerar vi den traditionella vårexkursionen med en workshop i de akrokarpa bladmossornas tecken och försöker återfinna den mycket ovanliga *Pyramidula tetragona* (pyramidmossa). **Anmäl dig senast 22 mars** till Geir Løe, Rackarbergsgatan 30: 450, 752 32 Uppsala, 018 - 50 00 44, geir.loe@ebc.uu.se.

Smålandsexkursion tillsammans med Nordisk Bryologisk Förening 17-21 juli 2002 (se separat annons i tidskriften). Denna långhelg planeras en exkursion till lite olika lokaler i de centrala och sydliga delarna av Småland med övernattnings i Aneboda.

Regionala exkursioner

Uppsala

Är det någon som känner ett behov av att exkurera i något fint område även denna säsong? Hör av dig till Henrik Weibull, (0171-412250, h.weibull@telia.com), för att komma med på en elektronisk sändlista för exkursionsannonsering.

Skåne

Söndagen den 24 mars. Exkursion till Charlottenlund, N om Vombsjön. Vid Charlottenlund finns intressanta lövskogsmiljöer. Av särskilt intresse är en sydsluttning mot Vombsjön med kalkrik jordmån och källsprång.

Söndagen den 7 april. Exkursion till Stenskogen, mellan Höör och Ringsjön. Skogsområde med kuperad terräng. Här har funnits gamla stenbrott, bl.a. bröts sten till Lunds domkyrka i detta område. Området har föreslagits som naturreservat p.g.a. förekomst av rödlistade skalbaggar.

Söndagen den 5 maj. Exkursion till Listarumsåsen på Österlen. Detta är en klassisk geologisk lokal med blottningar av alunskiffer och kalksten i stenbrott och skärningar vid Flagabroån. Artrik lundflora och orkidékärr. Mossfloran tycks dock inte ha studerats närmre.

Smålandsexkursion tillsammans med Nordisk Bryologisk Förening

Announcement of the 2002 annual excursion of the Nordic Bryological Society. This year the excursion will be held 17-21 of July, in Småland, southern Sweden.

Den 17-21 juli 2002 planeras en gemensam exkursion med den nordiska bryologiska föreningen (Nordic Bryological Society, NBS) till Småland. NBS organiserar varje sommar en exkursion i något av de nordiska länderna. År 2001 besöktes Finse, ett högfjällsområde i centrala Norge. Året dessförinnan gick färden till Färöarna. Liksom Mossornas Vänner finns det både proffs och amatörer bland medlemmarna i NBS, så var inte rädda...

Årets exkursion inriktar sig på de centrala och sydliga delarna av Småland med övernattnings i lundalimnologernas forskningsstation i Aneboda, som ligger i närheten av Lammhult, ca 2 mil norr om Växjö och Alvesta. Kvällsmat kan antingen ordnas som självhushåll på forskningsstationen eller på ett närbeläget värdshus. Övernattningskostnaden på forskningsstationen är ca 90 kr per natt.

Exkursionsområden

Dag 1 (18 juli). Åkhultmyren. Myren har tre olika mosseplan och är till största delen odikad. Torvdjupet är upp till 13 m. Flera vetenskapliga studier av myrvegetationen har bedrivits genom åren, bland annat Nils Malmers klassiska arbeten från början av 1960-talet. Urban Gunnarsson från Uppsala kommer att på plats berätta om de vegetationsförändringar som skett sedan dess och som han nyligen beskrivit i sin avhandling. I anslutning till myren ligger en källsjö, Fiolen, som är en viktig referenssjö vid forskning i biologi och limnologi. Eventuellt besöker vi också en äldre granskog som också ligger i området.

Dag 2. Tagel och Bästerna. I trakterna runt Aneboda ligger ovanligt många alsumpskogar. Vi ska besöka två sluttningskärr, det ena med inslag av granskog, det andra med inslag av ask och bok.

Dag 3. Fröderyd och Hörnebo. Två gamla nedlagda stenbrott, det första på urkalksten och det andra med mer varierad berggrund, bland annat skiffer.

Dag 4. Möckeln och Siggaboda. Möcklen är en oreglerad stor sjö med intressanta, delvis betade strandskogar. Områden med diabas är vanliga i området. Siggaboda är ett område med mycket gammal bokskog med många intressanta epifyter.

Anmälan sker senast den 15/4 till Nils. Observera att antalet platser är begränsat och att platserna fördelas mellan föreningarna.

Nils Cronberg, e-post:
Nils.Cronberg@sysbot.lu.se,
tel: 046-20 09 25 (kvällstid).

Frågor kring exkursionerna kan också besvaras av Per Darell, e-post:
per.darell@kommun.alvesta.se,
tel: 0472-129 19.

Välkomna!

Nils och Per

Mossornas Vänner försäljning

Lösnummer av Myrinia och Mossornas Vänner (Myrinias föregångare):

Kostnad per exemplar: 15 kr
Portokostnad: 1-3 ex kostar 10 kr, 4-10 ex 20 kr, 11 ex. eller flera 30 kr.

Mossornas Vänner

Följande nummer finns i lager: 2-6, 8-9, 11-12, 14-17, 19-24, 28-29, 30:1-30:2, 31:2-32:1, 34:1
(Följande nummer är slut: 1, 7, 10, 13, 18, 25-27, 29 suppl, 31:1, 32:2-33:2)

Myrinia

Följande nummer finns i lager: 1(1/2), 3(1)-3(2), 4(2), 5(2)-8(2), 9(2), 11(1)
(Följande nummer är slut: 2(1), 2(2), 4(1), 5(1), 9(1), 10(1), 10(2))

Övriga skrifter

Preliminary distribution maps of bryophytes in Northwestern Europe. Vol. 2. Musci (A-I): 50 kr
Preliminary distribution maps of bryophytes in Northwestern Europe. Vol. 3. Musci (J-Z): 50 kr
Vitmossor i Norden (1995), 124 sidor 95 kr
Sotenässets mossor (1998), Sven Bergqvist & Evastina Blomgren, 80 sidor. 140 kr

Mikroskoperingsutrustning

Objektglas (50 st./förpackning) 50 kr
Täckglas (100 st./förpackning) 50 kr
Täckglas (200 st./förpackning) 100 kr
Pincett (med ytterst fin spets) 230 kr
Objektglas med fördjupning 40 kr
Skalpell 460 kr

Försäljningsvillkor

Alla priser är inklusive portokostnader. Gör din beställning genom att sätta in rätt belopp på Mossornas Vänner postgirokonto 13 37 88-0. Om du vill göra större beställningar eller undrar över något så ta kontakt med föreningens försäljningsansvarige: Niklas Bengtsson, August Södermans väg 4, 3 tr, 756 49 Uppsala, nibe@c.lst.se.

OBS: Till alla inbetalningar utanför Sverige tillkommer en extra kostnad på 50 kr för att täcka de höga avgifterna som postverket tar för utlandsgirering.

Protokoll fört vid föreningen Mossornas Vänners årsmöte i Håverud den 5 maj 2001

Närvarande: Jan Andersson, Leif Appelgren, Per-Arne Arulf, Per Darell, Helena Gralén, Tomas Hallingbäck, Ingemar Herber, Åsa Holm, Olle Holst, Bertil Jannert, Mattias Lindholm, Allan Nicklasson, Niklas Lönnell, Heidi Paltto, Anita Stridvall, Leif Stridvall, Henrik Weibull, Karin Wiklund, Henry Åkerström.

- §1. Föreningens ordförande förklarade årsmötet öppnat 21.00
- §2. Dagordningen genomgicks och godkändes.
- §3. Till mötesordförande valdes Henrik Weibull.
- §4. Till mötessekreterare valdes Olle Holst.
- §5. Till justeringsperson valdes Henry Åkerström.
- §6. Föregående protokoll gicks igenom och godkändes.
- §7. Kassören lät meddela att föreningens ekonomi är mycket god. Diskuterades vad pengarna skall användas till. Styrelsen fick i uppdrag att se över användning och placering. Besluts att medlemsavgiften skall vara oförändrad (70:-) med undantag för medlemmar bosatta i utlandet för vilka en avgift på 120:- skall tas ut.
- §8. Revisionsberättelsen upplästes. Föreningens revisor lät meddela att han är nöjd med hur räkenskaperna sköts.

§9. Styrelsen beviljades ansvarsfrihet för det gångna året.

§10. Till styrelse valdes Henrik Weibull ordförande, Helena Gralén vice-ordförande, Olle Holst sekreterare, Karin Wiklund kassör, Geir Løe exkursionssekreterare, Kristoffer Hylander ledamot, Niklas Bengtsson försäljningsansvarig och Niklas Lönnell web-ansvarig.

§11. Till revisor valdes Urban Gunnarsson och till revisorsuppleant valdes Nils Cronberg

§12. Till valberedning utsågs Tomas Hallingbäck och Gerhard Kristensson.

§13. Verksamhetsberättelsen presenterades. Ordföranden fick i uppdrag att utforma slutlig version och det beslöts att texten skall läggas på hemsidan.

§14. Övrigt. Hemsidans lokalisering diskuterades. Vice ordförande och web-ansvarig fick i uppdrag att utreda olika alternativ. Nya redaktionen för Myrinia bestående av Henrik Weibull, Niklas Lönnell och Conny Jacobson, är utsedd och har börjat arbeta. Höstens långexkursion går till nordöstra Skåne, troligen sista helgen i september. Våren 2002 planeras en förlängd exkursion med kursinslag i Uppland.

§15. Ordföranden förklarade mötet avslutat kl. 21.45.

Olle Holst Henry Åkerström
Sekreterare Justeringsperson

MYRINIAs redaktion och instruktioner till författare

Henrik Weibull, Torstuna Hyvlinge,
740 83 Fjärdhundra, tel 0171-41 22
50, h.weibull@telia.com

Niklas Lönnell, Pontonjärg. 49,
112 37 Stockholm, 08-654 81 29,
niklas.lonnell@telia.com.

Conny Jacobson, Kavallerivägen 2 H,
186 50 Vallentuna, 070-620 47 03,
connyj@passagen.se.

Instruktion till författare

Vi accepterar manuskript skrivna på dator eller skrivmaskin. Eftersom det redaktionella arbetet underlättas betydligt om vi får manuskripten via dator vill vi gärna att den som har tillgång till dator använder denna möjlighet.

Manuskript digitalt: kontakta Henrik Weibull innan du skickar över något digitalt material. Skicka inte stora filer (över 500 kB) med e-post utan att ha fått klartecken först. Vi kan ta emot bl.a. filformaten RTF (Rich Text Format) och Microsoft Word 97. Om du inte har möjlighet att använda e-post kan vi ta emot bl.a. 3,5" disketter för PC, CD-R och CD-RW (max 700 MB). Om du kontaktar oss via e-post räkna inte med att ditt e-brev kommit fram förrän du fått en bekräftelse från oss.

Manuskript på papper: Skriv på vitt A4-papper med 2,5 cm marginaler runt om. Skicka in två papperskopior av manuskriptet till Henrik Weibull.

Börja alltid manuskriptet med titeln på artikeln, följt av namn och adress på författaren/författarna. I slutet på artikeln ska eventuell citerad litteratur samlas under rubriken "Referenser". Här ska endast finnas sådan litteratur som nämns i artikeln och omvänt ska all litteratur som nämns finnas med. Figurer (d.v.s. teckningar, kartor och foton) numreras 1, 2, 3, etc. Figurtexter skrivs på separat sida i slutet. Tabeller numreras på samma sätt och placeras alla i slutet. Har du några frågor är du välkommen att höra av dig till redaktionen. Om du så vill kan redaktionen skriva en kort sammanfattning på engelska. Använd inga formateringar (fet, kursiv m.m.) eller andra finesser i ordbehandlingsprogrammet om du skriver på dator.

MYRINIA utges 4 gånger om året. Manus ska vara oss tillhanda senast 1/2, 1/7 eller 1/11. Alla manuskript skickas till Henrik Weibull (adress ovan).